

Jánk Károly

Másvilág

Versek

Mentor, Marosvásárhely, 1997.*

* Az alapkiadásnak a szerző által javított és ellenőrzött változata. A kötet felépítése: 5 ciklus.

TARTALOM

KALEIDOSZKÓP AVAGY SÉTÁK, PEREMVIDÉKEN

Az őrző és a város
Üvegbeváltók
A temetés
Vonat
Séta egy genézis körül
Három nomád
Anyám évszakai
A bajnok létrája
Egy különc feljegyzéseiből
A provincia
Monológ a határon
A menhely
A kriptá
Az áruló
A visszavonulás

HOLTAK ÖSVÉNYE

(Hú csak a halottaimhoz...)
Az ősök
Emlékezés halottak napján
Az öreg, akit meglátogattam
Orpheusz-töredékek
A festő újjászületése
Cs. Zs. utolsó üzenete
Apám emlékezete

OLDÁS ÉS KÖTÉS

Emlékek háza
Valakinek már elmondtam magam
Recept
(A szerelem esendő...)
(Soha nem érthettem őt...)
Ami utolszor szólított
Egy emlékkönyvbe
Egy szem cseresznye
Ajándékosztás és hódolat
Dal, decemberből
A folyónál
A szürkeség előtt
(Magába issza életem...)

TÁJKÉP, CIGARETTAFÜSTTEL

A tél királya
Áldozathozatal
A mozgató
A csapda
A kirakatrendező
Tájkép, cigarettafüsttel
Jelenet egy szarajevói fa éjszakai életéből
Beszédfoszlány a sivatagban
A véletlen formatervezése
Hajnal előtt

A HATÁROK MEGNYITÁSA

A szép
Régi hang kétezerre
A határok megnyitása
Búcsú

KALEIDOSZKÓP AVAGY SÉTÁK, PEREMVIDÉKEN

Az őrző és a város

Kövek között egy város sivatag súrolta teste
elérhetetlenné lett - elérhetetlen lettem.

Falai között míg éltek, félték az égi kaput.
Lélegző bőrszövetekkel innen csak el vezet út.

Nagy ritkán turisták jönnek. Közöttük nincs rokonom.
Itt felejtik az arcuk - öreg lesz, öreg nagyon.

Különbözők a színek, ha valamelyikkel játszom,
újraképelek mindent: a víz és agyag az álmom.

Vértelen áldozatként az őrzők imája bennem,
hamuvá halkuló parázs - első és utolsó lettem.

Üvegbeváltók

nomád életkép

A harangok nem értük szólnak.

A koszlott tarisznyák, zsákok
a fal mentén összerogyva. Rajtuk
a számolatlanul sok dudor.
Kézről kézre, faltól falig üvegek
népvándorlása. A sötét, darabos
emberek markában a törékeny üveg
felelte rég folyékony mámorát,
peremüknél a csorbult idő az
élő hús házát viszi tovább,
valamit, ami fáradt a múlttól,
és nem lel hazát...

Már mennek. Esetlen kézzel csörgetve
pénzüket. Vagy ezer éve.
Toronyiránt.

A temetés

Úgy tudta mindig: az ördög lakja
azt a házat. A földjük határos,
az ekével sokszor ott járt,
de beleszántani nem fog.

Amit él, az a biztos,
a gonosz bérlő a telket,
nappal kígyót melenget,
estig-vetetlen ágát
felveri lassan a gyom.

(Forog az évszakok rendje,
egy gyerek járt közben a kertben.
Tátong egy ablak. A szél
ki-be jár...)

Sok éve készül már erre -
a számára idegen évszak
terébe kényszeríti, de csak
hogyan megismerje.

Ki tudja, meddig tarthat,
bal lábbal lép majd,
bal kézzel üt és két
pár szemével látni fog.

Megtörtént. Minden reggel
a tükörben látja az arcán.
Oda tart, utoljára.
Az ajtókat nyitja rendre.
Tudja, hogy nem talál senkit.

Mélyen lélegzik akkor,
hogyan magában eltemesse.

Vonat

Az ablakra merőleges kukoricatábla szálegyenes sorai mint a fésű
fokai az ujjunk alatt, pattannak tovább.
Körforgás ez is, melynek üres közeiben a tekintet százfelé gurul. A
mezők sárgagyapjas hátát az ellenszél az arcunkhoz igazítja. Talán
ettől simulnak el arcvonásaink...

A szekérúton ketten távolodnak, vállukon szerszámokkal. Nem kell
térképpel tájékozódniuk, a szem hordozta távolban tenyerük erővonalai
mutatják az irányt. Most, hogy földjük van megint, hallgatók és
mélyek lettek, mint a lebarantott határ gémeskútjai. És amikor este
jóleső érzéssel hullanak le a vállakról a kapák, a század súlyos
keresztútjainál arra gondolok, hogy nekik és nekem - bár egyidejű, de
nem ugyanaz volt ott az egymásra torlódott, legalább kétpólusú világ.

Séta egy genézis körül

Valamikor a hegyről ereszkedett
alá a pásztor. Nem tudni arról, hogy
a hegy gyomra kiokádta volna őt.
Az idő elmosta már azt a sávot,
ahol még egy az ember és egy a kő.

Most is keveset tudni róla. Oda
ritkán vetődik ember, ahol él.
Hallgatnak róla a vízmosságok,
a túlevelek, a kőóriások,
a tűzhelyen roppanó fahasábok,
hogy küszöbét ne lépje át a tél...
Nem tartja számon senki győztes,
nem tartja számon, ami él.

A bot és a bocskorszój egy sarokba vetve.
Háza fahomlokzatán a bevágott kereszt.
Ha sípjába fúj, az elemek még őt visszhan-
gozzák, őt, a pogányul imádkozót,
akinek valódi természetét csak úgy tudjuk,
mint tengerét az örökre szomjazók.

Három nomád

Három nomád az országúton. Mindegyik
hátán egy-egy tarisznya átvette, már-már
zsák. Különleges súllyal megrajzolt gra-
fikák, élő vonalban hurcolódnak, terhükkel
csontig összeforrva. Mintha a lét dróton
húzná őket, holott mindegyik más.
Foltra folt, fehérre sötét, sötétre fehér
átmásolódik. Egyszerre mindre át. Pedig
csak a tarisznya közös, nem a váll.

Ha kinyitom a szemem, épp a szemükig érek.
Ha kinyújtom a lábam, velük egyszerre lépek.
Ha elmaradnék tőlük, megölne a szégyen.
Ha megelőzőm őket, mind engem cibál.

Már lógnak a szurtos, fekete rongyok a
tarisznyák kikezdett oldalán...

Anyám évszakai

Valamikor egy szót írtak a fejléces fekete táblára: mama. Majd megtanították a számokat. Anyám évszakaira csak később figyeltem fel, a rácsos kerítés hézagaiban a pálca már körmőmig kopott - ékírástos homlokán az idő domborzatára. Fűveket szedtem akkor, az ő fűveit. És most, amikor tele van már a zsákom, tájairól megtérőben vagyok. Kezemben térkép. Vékony nyomok érezik anyám fehérlő évszakai.

A bajnok létrája

Joe Louis emlékére is

A bajnok egy létra mellett élt.
A létra az égig ért. Rajta a
hírnév föl-le járt

Önkívületig szorgalom, tapsvihar, álom,
szabadság. A háta mögött a távfutás,
a háta mögött az öklözés - a jobb
arcán ott a vér

Hajszálon függni a jóindulattól
és köszönni előre ott, ahol kell -
a vesztes, ha kérdik, nem felel

Tagjai végzik az árulást,
öreg a bajnok - nem vitás,
benne a hírnév, föl-le jár

Utolsó útja körbeér,
egy lefele út és egy fölfelé,
egyszerre közel s messze még,
akár a kezdet és a vég.

Egy különc feljegyzéseiből

„Nem szeretem a hétköznapiakat.
Valaki lehúzza a vécét, a
szomszédban egy bolond nő énekel.
Hosszú kutyafüleket látok magam
előtt hétfőn a lépcsőfordulóban.
Embereket kedden súlyzókkal bé-
lelt öltönyökben - sietős
szavak és hatalmas zsákok a
vállakon. Tárgyakra emlékszem

szerdán, a zsidvásárok tárgyainak
kimondatlan akaratára. Hangokra,
miket nem hallani meg soha.
Egykedvűségem a káosszal ellen-
tétben a köznapi rendből fakad.
Kérlelhetetlen vagyok a többi
napon. És az önállótlan
hétről hétre húzódó oszlopfőit
számolom, amikor egymás kezét
fogjuk lehúzott redőnyök mellett
vasárnap délután.”

A provincia

Mindig ugyanazok a léptek, a
főutca felé gravitáló. A lé-
pésekkel együtt lecsorgó esők.
Az esőkkel együtt elpárolgó
hetek, hónapok. Az ittlétben szá-
radó tejesüvegek, ha süt a nap.

A perec alakú főtér évelő nö-
vényeivel és leszálló madara-
ival. A körforgalom, ki- és be-
gombolkozó házsorok, néhány
induló vonat, egy-két kisebb
rendezvény, csetepaté a kocs-
mák fűtató gőzei alatt.
Ünnepek, valahányszor eszükbe
jut a század.

A töltés mentén föl-le sétál-
ni még volna hely, idő - de
kivédeni e határokat Ovidius
latolgató kezével lehetetlen.
Téglát illesztve falat bontani.

Monológ a határon

„Zsaru vagyok,
bőrömmön felfut a józan ész.
Ez az éjjeli szolgálat, az
asszony ilyenkor duzzog magában,
s a gyerek éjfélig tévét néz.

Egy rácsos cella van idebenn,
a keménység, ami lettem,
a fém és a pengés -
és kulcsok a zsebemben.

Erősödik a bűnözési hullám.
Recseg a rádió. Bilincsektől
lopom fülemnek ezt a kis zenét.
A hétfő a gyilkosságok napja,
a számvetés meg a pénteké.

A város az utolsó villamos za-
jával. Egy nehéz test fekszik
odakinn. Ami voltam.

Aludjatok, a határt meghúztam
köztetek és köztük.
Itt csak én állhatok,
de kezünk kétoldalt összeér,
egy törvény nevében
eddig terjed a biztonságotok.

Zsaru vagyok - s ezt
kint és bent is érzem.
A még hátralevőt, a
mindannyiunkét számolom.”

A menhely

„Nincs semmi, amit megbírnék. Hacsak
a nyál fehér buborékait nem
a térdemen etetés közben.

A valóság beszakadt a fehér folyosók
vékony jege alá. Fölül a lábnyomok,
olvadékonyak, mint tükörben a párás
lehelet, és indokolatlanok, mint a sza-
lonokban az a néhány oldalra dőlt, tö-
mött halotti persely, melyekben a pénz
összedobálva áll a sötétben. Ha hirte-
len felgyúlna rájuk a villany, ijedten
szétgurulnának -

Ehhez képest a rend kövekből van
kirakva. A rend, amin csoszogó léptek
és ápolók vonulnak át. Ajtó-becsípte
orvosi köpenyek, napok címkéi, fehér,
üres lapok, nem többek egy leejtett
lélegzetnél -

Öregségem már nem nyomasztó, csak
fölösleges. Mázsa, levélnehezéknek.”

A kriptá

„Mindig az eleven vonzott.
Mint az árust, aki az élőt
pályázza, ha sor van, de másért.

Egy kriptában lakom, vaksötétben. Ide
hordtam le azt a keveset, ami történt,
amit ellestem róluk.
Néhány kézzel rajzolt kusza ábra
körülöttem a földön.

Zöld iker-fény gyúl. Alulról
nézem egy eltévedt macska szemét.
Végtelen hosszú ideje csak a nyávo-
gást hallani.

Holtfáradtak a lényeid, Uram, az élők.
Kevés a dolgom. Száraz
rögöket morzsol a kezem.”

Az áruló

Az idő önnön valónkat hasogatja,
nem a márványt. Szavunk „már nem
a régi beszéd”. Ki az, aki az éjben
oda mer állni és tornyokat mozgat?

Júdás tette nem a hamis pénz alatt
roskadtt össze, nem. A szeretet terhe
nagyobb lett, egyre nagyobb. Mert a
tanítványok közül egyedül ő érezte
meg azt, ami eljön. Ez lett az ő ke-
resztje, és ettől tántorodott meg.
És ő volt az, aki döntött, nem a tö-
meg visszhangzó szájkosarában a név,
ami mindig a Barabásé.

A visszavonulás

Felásni a sarokban azt a gödröt,
beleköltöztetni dolgokat, a legaljára
mind az elmúlót, a legtetetejére
gyékényszőnyeget. Közöttük semmi ne
maradjon élve. Szemétre dobni a
konzervgyár hústermékeit, az édességet
és a szomszéd megőrzésre itthagyt
cuccait. A kamrák polcain ne marad-
jon más, csak a gyógyfűvek, kevés

cukor, liszt, olaj, és persze nem
elfelejteni a cigarettakészletet,
a gyógyszeres dobozba meg aszpirint.
A falra festett képekből minél többet
levakarni, hogy űr legyen helyettük
a jel, az, ami. A csengőt kiiktatni
és a látogatási órákat is. Érin-
tésvédelmet elrendelni a maradékra
minden részlegen. Felszámolódni.
Száztól kezdeni. De előbb még, igen,
utolsó intézkedésként: bedeszkázni
minden ablakot.

HOLTAK ÖSVÉNYE

„Halottainkat úgy gyászoljuk,
mintha éreznék a halált...”
Hölderlin

(Hú csak a halottaimhoz...)

Hú csak a halottaimhoz voltam. Amilyen hűségesek ők a nemléthez, úgy ereszkednek alá gondolataim közékük mindig - ahogy gyűlnek halottaim. Hú vagyok hozzájuk, magam helyett is, mint mindenhez, ami jóvátehetetlen. Érdemből halál nincs. Halálból érdem: talán. Megszűnni annyi, mint életünk mögött felsorakoztatni a holtakat. Elviselni az idő felfüggesztésképpen a kegyelemszerűen adódó halált.

Az ősök

Csak sóból faragott szobrok ők
a napok fogai közé szórva,
ha megjelenének testi valójukban,
nem lennék helyük az asztal körül.
Nincs már hozzájuk sok közöm.
Napközben kenyeret árulok, a morzsák
leperegnek az ujjaim között.
(A hosszú polcokon ott sorakoznak,
támpontjuk nincs - a véletlen halottak.
Ott vannak kőben, sóban, fában.)
Ha egy színükkel álmodom,
másnap alig emlékszem, milyen.
A sarkokról néha visszaszólnak,
napjaim ők nyelik el -
így leszek egyre árvább.
Mint a gyermek, aki nem emlékszik
azokra az időkre, amikor először
mondta ki a szót: kenyér.

Emlékezés halottak napján

Hogy kik voltak ők, nem tartja számon senki. Az idő tudói mondják,
hogy keletről jöttek, és akkor kötöttek ki a parton, amikor épp
vörösén alábukott a nap. A legrosszabb tüzet fekete kendőkkel törölték
el a mágusaik. Később az Úr idegen arcot adott nekik, hogy
elmagyarázzák, mi mivel talál. Beletörtek a küldetésbe, és
felvállalták a teremtetést úgy, ahogy nem lehet csak a rombolást. Már
rég a föld önálló sorsába zárva hevernek szétszórt csontjaik.

Mondják, hogy vérem vérükből való ősőreg magány. Utolsó vagyok a nemzetségből, ki beletanultam a felejtésbe, félem a tüzet és idegen nekem a kövek kora. Asszonyom egy a sok közül, gyakran kiáll a partra arccal napnyugat felé - siratja halott sorsomat.

Az öreg, akit meglátogattam

Az öreg, akit meglátogattam,
lehetne akár az én apám,
csak arról volt szava, hogy a csendet
őrzi, minden kilencedik éjszakán.

Együtt van vele a kérlelhetetlen, s ő
vétlen a sorsban, csak a törvénynek él,
csuparánc arcát megsimogattam,
ottlétem kilencedik éjjelén.

A Város akkor már javában égett,
s hol addig tort ült egy bábvilág -
kiköltözött s az égi gályák
láncon vontatták az éjszakát.

Nem érthettem még szavait akkor,
mohó álmaim hajnalán,
hogyan a teremtés talpalatnyi helyét
nem határolja semmi már,

csak az idő - s minden út
végén a pusztulás.
„Nincs semmi, semmi az időben,
ami megbírná Krisztusát.”

Orpheusz-töredékek

I.

Kegyetlenek az alvilági istenek. Aki nem
tudott betelni önnön létével, az ércsaput
döngeti. Álkulccsal matat a hiányok falán.
Homloka mögött az akarat kifüstölt lö-
vészárkai. És nem vigasztalja már az sem,
hogyan a kevesek közt tudja, csak az élők
szorításában honos a halál.

II.

„Nincs út vissza. A halottak
arca letakarva. Felismerhetetlenek,
mint az útszéli kövek.

Társam nincs. Itthagyott
kendőjén a csomó vagyok.
Lépтеim meredekében
esők és kövek zenéje,

se föld, se ég -

félhomály csak és félszavak,
amikor kinyújtott kézzel
elérem azt, ami ő vagyok.”

III.

Nagyon távolról tért meg,
a szemek párhuzamosaiból a
szavak holdudvarába -
homályosan hallottam még,
ahogy odakiáltott: „elkorhadt koporsók kulcsát hiába kéred.”

A festő újjászületése

Az idő fényt kaszál ecsete nyomán.
Vászna a kút, melybe a mélység láncá hullt.
S a Mester? - az egekbe ment fel,
új tereket rendel.

Cs. Zs. utolsó üzenete

Ajtód ha van, csak élő fából.
Házad meztelen földből legyen.
Madárрай csap fel a síkról:
ha keresnél,
köztük vagyok.

Apám emlékezete

Nem figyeltem rá, oly sokáig volt távol,
köreim róttam én is, húrom lett a csend,
ha nagyon hiányzott, hát elképzelttem -
végül így nevelt.

S ha más nem is, ő tényleg bízott bennem,
ha váltólázás voltam vagy merev,
az idő jeleit tanulta helyettem,
és ő sodort belőlük éveket.

Ki tudhatná, hogy meddig vitt az útja,
ki tudja, kedvét ki szegte, mi ölt -
ruháit próbálom, majd lehúzó magamról,
mint kitérdelt évszakait a föld.

S már ott hullámszik bennem is az érzés,
mely könnyű érintéssel simogat egy fát,
és együtt röptet egy széttépett madárral,
majd az égvilággal közös földbe zár.

OLDÁS ÉS KÖTÉS

Emlékek háza

Poros emlékeivel mihez kedjen az ember? Rakja fel a polcra a könyvei közé, vagy préselje le, mint a virágokat szokás egy rég ellobbant tavaszról? Öntsön két csepp kölnit is rájuk?

Megtalálnak, mint zsák a faltól egy vak dióba zárva is. Eleinte finoman rád kopognak, majd egyre biztosabb kézzel döngetik az ajtót. Mielőtt időt vennél magadhoz, lélegzetet, már ott teremnek, suhanó képek negatívjai körben a szobák falán, a tapéták helyén - bűnös szándékok előhívásra készen, egy-egy átfúrt gerinc, amott egy lehajló fej, egy őszülő halánték - a nagy megbánások koporsósögei, feszültségtől átforrósodó helyek, helyzetek - belóg egy cipőfűző tíz évvel ezelőttről a tavalyi osztálytalálkozóra, két út között a megérkezések - elhasznált vonatjegyekkel kitömve a párnák, kihűlt csók, tincsek - kirojtosodott szélű, lejárt szavatossági címkék, kitöltött öregségi bizonyítványok megsárgult újságlapjai szanaszét hevernek - egy kiállítás rendszertelenül összedobált képei a mindig-egy időben, aminek múltja van.

A kutyáid tekintetében, a csirkék csipogásában, a kacsák totyogásában, a diófa megnövekedett árnyékában, a körték, almák mosolyában is ők vannak megbújva. Egyre távolabbról és egyre többen nyüzsögnek körülötted, ki járművel, ki gyalog, poros útiruhában vagy cilinderekben, frakkban.

Mi közöm hozzájuk? - kérdezed. - Talán ültessem kerekasztalhoz őket, és tárgyaljak velük? - kérdezed. - Elbocsátólevelet írok, és sokszorosítsam? Majd kézbesíti a postás?...

Legalább átfesthetnéd, bemeszelhetnéd őket, de hamar lepereg róluk ez is. Előbukkannak. Fenyegnek. Nőnek. Egy kölyökorszlán hadgyakorlatai kinn az udvaron.

Valakinek már elmondtam magam

Valakinek már elmondtam magam,
hogy az utak törvényszeleit választottam,
hogy pontos vagyok még tárgyaiban,
de zavaros lettem tetteimben,
s a Vespuccik és Vasco de Gamák
gyorsulása is kevés nekem.
Hogy kerestem a Bűnben a fegyvert,
és segítségül jött Raymond Chandler,
majd félig álomban, félig ébren
Raszkolnyikovval sétáltam a téren,
és leborultunk mind a ketten,

ki-ki a magáé miatt...
Valakinek már elmondtam magam,
kérdezni tehát fölösleges, mert
most akár ő is ülhetne épp itt - veled.

Recept

Mint az utakról visszaszoruló vizek, ha nyaldossa őket a nap, úgy érkezzen el önmagához. Száradjon fel, de sürgető hang ne hagyja el a száját. Ha úgy tetszik, vegye vissza a szabadságát, hogy elejtve hordja, vagy foglaljon le pártos helyeket egy új honfoglalás nevében, osszon ki szerepköröket, és játssza is el őket, akkor is, ha nevéig ölné a kétely -

Ne legyenek elvárásai, ne halasszon, tudja mindig: a sok mérlegre téve semmilyen, de ez nem egy ügy, és az ideje sohasem volt idő -

Szürke napok hordaléka következzen el aztán, amikor ölbe ejtett kézzel arra gondol, hogy immár tüze sem valódi tűz - alvadt vérdarabokból máglyarakás.

(A szerelem esendő...)

A szerelem esendő. Naponta
feljövő holdjainkat egy
nagyobb úr lakja - a magány.
Az arcok hozzá furcsán tágasak.

Ki arra jár, jól vigyázzon,
ha tudja magáról,
hogyan festett ördögöt árul,
s ha nem tudja:
a legfelszínebb az unalom.

A magány nagy és ismeretlen úr.
Egymáshoz futunk és hallgatunk,
ha rossz gögje ver fel.

Hangszere hétköznapijait
életünk húrjain játsszuk.
És mindez kevés
őt megszólítani.

(Soha nem érthettem őt...)

Soha nem érthettem őt.
Csak amikor meztelen súllyal
feküdt mellettem éreztem hatalmas
titkát, ahogy lüktetett, húzott a

mozdulatlan csendben, halálhelyzetben -
belélegeztem összes pórusát,
hevertünk mind a ketten,
először így, aztán meg újra,
sok-sok éjen át...

Mindez tegnap volt, s a tükrök
ma bennem újra épek. Eltűnők
bennük, egyre távolabbra, már
nem is láthat, pedig én vagyok,
aki vakon száll fel a vonatra,
s már nem érdekel az sem,
hogyan nem vagyok.

Ami utolszor szólított

Az arcod fátyol nélkül -
angyali, babásan egyszerű.
Ha sírsz, csak úgy, mint egy asszony.

Ne mondj nemet a nyárnak,
s ha ideje jött a szőrmekabátnak,
úgy azt öltsd fel.

Segíts átrendeznem a kirakatokat,
beszélj hozzám - hirtelen ősz lett.

Hát fogjuk halkra a hangunk,
hiszen éj jön, míg
külön halottaink összebékítenek.

És most már nem felejttem
a két testet így keresztben,
s azt, ami utolszor szólított, hajnal felé:
a két vesztes kéz simogatását.

Egy emlékkönyvbe

Egymás szemébe nézzük bele azt,
ami nekünk távol.
Lógunk két párhuzamos cérnaszálon,
melyek végtelenjében a kard áll,
vagy jobbik esetben egy álom.

Egy szem cseresznye

Cseresznyeérés ideje volt, amikor találkoztunk. Akkoriban a várost már ellepték a bankok és az olcsó szórakozások. Esténként ki- és belobbanó képsorok a képernyők előtt - idézetek a szürkeség nagykönyvéből. A hosszú szálú fűben ültünk fenn a dombon, mező- és vadvirágillat kavargott. Elfelejtettünk misére menni. A kezéd becéztem órákon át. Denevérek köröztek a lámpák körül, mikor a buszra vártunk. A híd lábánál váltunk el, adtál egy csókot, megbeszéltük a másnapi randevút. Nem tombolt sokáig ez a kapcsolat, de aznap vidáman tértem haza, egy szem piros cseresznyével a számban.

Ajándékosztás és hódolat

Ha nevén nevezem, elfut, s a pénzét
káprázatos csodákra költi,
van, hogy a bőrömnön is átjut,
s ha csúfol, a nyelvét kiölti -
így ismerkedünk.

Néha az eszével esdekel, fáradt,
ha hívom, ha aludni kell,
arra kér inkább, meséljem el
a rossz napszak útját -
olyankor ő a hangszerem.

Így lesz a dél és az alkony
az, ami hozzám közel,
az övé az összes többi,
de erről sosem beszél nekem.

Egy füves térség van köztünk,
egy út, ami a nappalt kíséri,
egy mindenirányú ösvény,
ami a lábait éri,

ezen vágok át most is,
hogy lerakjam ajándékaim,
amiről beszélni nem kell,
s melyért a köszönet nem engem -
őt illeti meg.

Dal, decemberből

Ütött-kopott,
görnyedt napokkal jár.
Azt mondja,
ismerős ez a város,
a sarkon a volt petróleumárus,
éveken át itt járt el iskolába,
volt egy kutyája is,
és ebben a városban volt árva.

Sodorják számok,
sodorják máris,
érzések, évek
innen tovább is...

Egy régmúlt decemberből
maradtam itt. Ezt mondja egyre.
Hull a hó. Egy régmúlt decemberből.
A remegő ház, a kertajtó
tövébe ül le. Olyan jó,
ezt mondja egyre. Hull a hó.

A folyónál

Idő-keresztek homlokán az évek,
letörve mind, s így mindene oly tömör.
A parton áll, tükrömből visszanézve
nem értem már, de arca meggyötör.

Ő lehetett, ki helyettem kelt útra,
és most a révnél szürke kompra vár,
bölcsek tart még, de nincs fogalma rólam,
enyém a szó, az övé más tudás.

Megidézem hát, bár időmből feledés lesz,
tanulom látni, ha épp megnő a hold...
A parton áll, s nekem nincs hatalmam arra,
hogy átvezessem rajta a folyót.

A szürkesség előtt

A világos későn, de megjött,
fáradt volt, tépett, de kedves.
A sötét öltönyt szabott rá -
a kettő így majdnem teljes.

Aztán magamra hagytak,
közel se jött, se távol,
rést ütve rajtuk az idő
a legnagyobb közönnyel ápolt.

Nagy ívben telt be minden,
Aradon éltem és Déván,
egy kéz az arcomhoz közel
maszatos fátylakat himbált.

Arra gondoltam akkor,
milyen jó volna tudni,
száz lépést menni előre,
s egyre csak hátrább jutni.

Egy fehér s egy fekete: kettő,
közel voltam vagy távol,
nappal vagy éjszaka unt rám,
nem látni innen a sártól.

Azt mondod, áldás vagy átok,
azt mondom, nem is megy egyre,
a hóhért mikorra várod,
hétfőre, avagy keddre.

Egy félkör s még egy: a minden,
közel se jön, se távol,
közömbös útburkolatnak
az idő majd szürkére mázol.

(Magába issza életem...)

magába issza életem
az ablakok tejüvegén
beöltözik és körbejár
lába se színe se nem él

bútorral bélelt szobákon
keresztülleng mint a huzat
és tisztábbra seper mindent
van úgy hogy polcokon kutat

ajtót nyit elmegy ittmarad
hangokat húrokat számol
elkeveredik kiszakad
finom és erős magától

nem dühös szelíd végleges
még új türelemre se int
végigömlik az életen
és lávaként telet megint

TÁJKÉP, CIGARETTAFÜSTTEL

A tél királya

Talpig fehérbe öltözik,
végigcsurog a nyála,
hóhérai már üdvözlík is,
mert ő a tél királya.

Vasvesszővel csak ő uralkodik,
mint sápadt kórót köt hozzá a fagy,
ha végigsöpri tartományait
a betemetett háztetők alatt.

Áldozathozatal

Ahogy a megdermedt
vízesés fölött
valaki felnyalából
egy ölnyi
életet.

A mozgató

(Weöres-improvizáció)

Négy sorban elfér a mozgató,
hajszál a sziklán, vagy egy tó.

Két sorban elfér a mozgató,
hajszál a vizen, szikla, tó.

A csapda

Bíró Istvánnak

Madárkalitka fenn a fán,
készül egy átszállási reklám,
a kamera feszült lesben áll,
moccansz egyet, és ott maradtál.

A kirakatrendező

A fű zöldbe öltöztetett sorkatonái.
Naponta újabb riadó. A megnőtt idő
pórázán nők fénylő bokái köré teke-
redő pillantások. Felkapja őket egy
hosszú lábú vizsla. Körbeszimatol.
Kirakatot rendez egy évszak.

Tetőablakot nyitok a nyár elé.

Tájkép, cigarettafüsttel

Cigarettafüst száll a sodró rockzenében,
a hold kiterített kordbársonya törvényre emelkedik,
vízzel üt át a kora nyári éjben,
valami, ami hol volt, hol nem volt -
egy kutya tekintete a holtüres papírról.

Jelenet egy szarajevói fa éjszakai életéből

A kékesfekete törzs megindul fölfelé,
hogyan visszatükrözze az ég.
Nyomában sistergő, kemény, kicsi,
fekete gyász.
Bizsergő leveleitől viselősen
várja a robbanást.

Beszédfozlány a sivatagban

(Epizód egy háborúból)

- Víz, ivóvíz! Erre, erre!
- Merre?
- Amerre most a nap lement...

Beszédfozlány a sivatagban.
Szétrobbant kút, és célkereszt.

A véletlen formatervezése

Négyen alusznak a folyosón menet közben, szorosan egymás mellett,
állva. A vonat tömve van. Első osztályú utastérben a nehéz helyzetek.
Fejüket az ablakpárkányra hajtják, illetve a két ablakrész közötti
vízszintesen elhelyezett hengeres, műanyaggal bevont fogantyúra. Az
egyik öregebb, zakóján görbe ráncsal. Fején kerek sapka, mint a

félbevágott görögdinnye héja, ha üres, már-már papos, alatta néhány ősz hajszállal, de ez most előredőltében aligha látható. S a cipője, nos ráncatlan cipője kifogástalan minőségi bőrből

A mellette álló fiatalabbon farmer és fehér sporting. Ő időnként felnéz, később meg is kérdezősködök tőle, mennyi az idő (karján az óra számlapja foszforeszkál), de az óra majdnem egy órát késik, ez is kiderül aztán

A harmadiknak, amennyire a gyér világításban ez kivehető, feje közepén egy tar, kerek folt van. Semmi kétség, kopaszodik ez az alvó, még ép hajzat veszi körül, de úgy virít ki az a kis sárga folt, mint gyerekkorom folyójának parti dzsungeléből az a kisebbik homokporond, Kiskopasz - így hívtuk akkor

A negyedik mintha mocorogna most. Igen, egy gyors mozdulattal (talán megszokott ágyába repült, mint az álom) cipőjéből kibújik, és már fekete-csíkos zoknijában megnyugodva áll ott. A cipők, nagy, hegyes orrú cipők pedig (kitölti őket a megszokott lábforma hiánya) egy közös origóból kiindulva, mintegy hatvanfokos szöveget mutatnak egyre (ha jól emlékszem - katonasági emlék -, vigyázzállás szabvány-szövege ez), talán indulni készen, két különböző irányba. Cipő-álmukban a lehetetlen így kísérti őket

Mindent összevetve ezek négyen úgy görnyednek itt kezükre döntött fejjel, mintha valamely különleges, csoportos meditációban volna részük e késő este száguldó vonatban... A véletlen formatervezése: négy testből kész az élő alagút, mely alatt egy gyerek játszva átférne, oda és vissza is, kis versét: „Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske...”, szinte hallani

Folytathatnám még, de úgyis unnád, a vége az lett, hogy a fáradságtól fejem a fogantyúra hajtottam én is. Így lettek öten.

Hajnal előtt

Megszeppentem, ahogy a
holdtányérban álltam,
az égi, nagy, járatközi
súlytalanságban,
valami furcsa álmomban
(úgy tűnt)
magammal labdáztam.
Nem volt csatlakozásom,
s akkor a magányosság
egyszerre rám szakadt,
betörte a vállam,
a romok közt kicsit
még elodáztam,
majd a síneken
keresztbe állt a gondolat,
rajta a kép,
ahogy visszatolatott

a kiszáradt felhők alatt,
a szemafor ijedten
pirosra váltott,
s már nem én voltam,
aki helyettem állt ott.

A HATÁROK MEGNYITÁSA

A szép

A szép nem jár bálba, és fodros
ruhája sincs. Utoljára egy teadélutánon
látták úgy hetven év előtt. Azóta
konfekciókabátban jár, és fel sem ismerik.
Egyszer bezárkózott egy évig, hiánya
fel se tűnt. Port töröl, vizet loccsant,
rendes háztartást vezet. A beszéde
foghíjas, és hosszú körme nőtt. Az arca
sem valódi, sminkje akár a föld.
Ha megkérdik, hogy van, válasza
csak rádión fogható. A világ minden
országában köروزik, szökése érthetetlen,
vagy alig tudható.

Régi hang kétezerre

Játék ütős hangszerekre

csak azt
a régi hangon
a micimackók téli álmait
a téli álmok micimackóit
a régi hangon
a lecsorgó nyál üzéseit
az üzerek nyálának lecsorgását
a régi hangon
az ezüst évszakok esőpermetét
az esőpermet ezüstlő áramait
a régi hangon
a tevehajcsár sivatagi botjának rezdülését
a rezdülő botok sivatagi tevehajcsárait
a régi hangon
a szálló madárrajok égi grafikonjait
a grafikonok szálló madarainak egét
a régi hangon
a távlatok belső nyugdíjazását
a nyugdíjazások belső távlatait
a régi hangon
a szobák és térközök biztonságát
a biztonság szobáinak térközeit
a régi hangon
a tolvajkulcsok surranásait

a surranások tolvajkulcsait
a régi hangon
a díszruhákban kimerülő elnöki beszédet
az elnöki beszédben kimerülő díszruhákat
a régi hangon
a sült almák gyerekkori illatát
az illatok gyerekkorának sült almáit
a régi hangon
a Pershing-találkozó irányítógombjait
az irányítógombok találkozóinak Pershingjeit
a régi hangon
az óvodáskori fém uzsonnásdoboz
maradványait
a maradványok uzsonnásdobozainak fémes
óvodáskorát
a régi hangon
a pattanó véredények gázkamráit
a gázkamrák pattanó véredényeit
a régi hangon
a vers utolsó akkordjait az útkanyarban
az útkanyar utolsó akkordjaiban a verset
a régi hangon
a hídon át és vissza a század lépteit
a század lépteivel át és vissza a hidat
csak ezt
a régi hangon

A határok megnyitása

Hubbes Lászlónak

csak el csak el csak messzeség csak
közöny a semmi lángbuborékok határa
karcsú csilláma napnak fény betöré-
se az ég az ég hajában vízcsepp víz-
sugár lángja ha hull ha hull a kék
lebegése

a túl a túl fénykvarc bokorban a
név a révtelen semmi holdja csak
föld csak föld színtelen földrész
semmiség néha áll csak áll napóra
némán a szem a szem bokorban csil-
lám

a perc a perc a széltoló dömhec a
vég a végtelen ritmusban ömlő csak
el csak el söprűs vidékek szétbom-
ló csendben ha ég ha gyúl hazátlan

holdja a rév a rév a révtelen par-
tok talánya zúgás fény nehezéke

csak hol csak hol forró eretnek csil-
láma napnak színek haragja a fény a
fény hajzuhatagból a szép a szép ol-
vadó éter csak el csak el sugárnapó-
ra a túl a tél halottak csokra névte-
len semmi kinyílt határ

Búcsú

Jövők jeleink hűlő halmazában.
A hóhérpallossal átszabott vonások
nemleg intenek.
Megint megkötött egy világ,
ami csak oldásainkban létezett.
Magunk vagyunk. Külön, személyes
útjaink felett vonatunk megállt.
Ránk sötétedett.
Nézésünk vonalában a hajnal.
Csend söpör hullámozó homokpartokat.

-&-

JÁNK KÁROLY

1967. december 21-én született Szatmárnémetiben.

1995-ben végzett a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar-néprajz szakán. Azóta szülővárosában él.

1992-ben elnyerte a Látó folyóirat nívódíját,

1995-ben a Romániai Írószövetség Debüt-díját.

1997-ben Móricz Zsigmond-ösztöndíjban részesült.

Eddig megjelent művei:

Álom a nyomokban. Versek (Mentor, Marosvásárhely 1994),

Másvilág. Versek (ugyanott, 1997),

Füst a dombról. Négy román költő (fordítások, JAK-Jelenkor, 1997).

(1998. novemberi adatok)